

ZAĒMURIS

LATGALES NOVADA NEDĒĻAS LAIKRAKSTS

Nr. 14 (59)

1996. GADA 19. APRĪLIS

CENA 5 SANTĪMI

A. BUDŽE

ZAĀ CETURTDIENA RĒZEKNES KATEDRĀLĒ

Zaā Ceturtdiena, liekas, savu nosaukumu dabūjusi no zaājām zālēm un salātiem, ko jūdi ēda kopā ar Lieldienu jēru un neraudzētām maižēm (II Mozus gr. 12, 1—8 un 11—14).

Ildefons fon Arksts raksta, ka vācu valodas vārds «grun» cēlies no senvācu «grun» — sāpes un «grinen» — raudāt. Tadēj viņš šo dienu nosauc par Mocekļu ceturtdienu (Grune Donnerstag).

Zaās Ceturtdienas rīta cēlienā dievkalpojumi pēc liturgiskiem priekšrākstiem notiek tikai katedrālē, kur bīskaps Svētās Mises laikā koncelebri kopā ar saviem diecēzes prieseriem.

Sogad šāds dievkalpojums pirmoreiz notika Rēzeknes Jēzus Sirds katedrālē, vadīja V. E. bīskaps J. Bulis ar vairākiem savas diecēzes garīdzniekiem. Baznīca vēlas, lai visi diecēzes prieiši, cik vien iespējams, nemtu daļu bīskapa dievkalpojumā un pieņemtu Svēto Komūniū.

Savā uzrunā V. E. Bīskaps aicināja likvidēt tādu stāvokli, ka trūkst prieišu pašiem ticīgajiem, lūdzoties, lai dievišķais Pestītājs aicina jaunus prieišeribas kandidātus, kā arī skubināt dedzīgus un tikumīgus jauniešus iestāties Rīgas Garīgajā seminārā.

Pēc bīskapa uzrunas notika priesterisko solījumu atjaunošana. Bīskaps uzrunāja prieišus:

— Dārgie brāļi Kristū!

Šodien gadskārtējā reizē mēs atceramies dienu, kurā Kristus saviem apstujiem un caur viņiem arī mums piešķira savu prieišeribas varu, tāpēc es jums jautāju: Vai jūs gribat atjaunot kādreiz dotos solījumus jūsu bīskapam un visas Dieva tautas priekšā?

Prieiši visi kopā atbildēja: — Es gribu.

Bīskaps vairākkārt griežas pie

V. E. J. BULIS VIZITĀCIJĀ («KBV»)

garīdzniekiem ar jautājumu: vai viņi grib vēl ciešāk vienoties ar Kungu Jēzu un kļūt Viņam līdzīgi, atteikties no sevis un pildīt pienākumus, kādus uzņēmūšies prieišeribas svētību dienā? Atkal prieiši atbildēja: Es gribu.

Tālāk bīskaps aicināja ticīgos lūgties par prieišiem un pēdīgi arī par viņu, lai būtu uzticīgs apustuliskajam pienākumam. Tauta atbildēja:

— Kristu, klausī mūs! Kristu, uzklāsi mūs!

Šo dievkalpojuma pirmo daļu bīskaps nobeidza ar vārdiem:

— Lai Kungs mūs sargā savā mīlestībā un mūs visus — gan ganītājus, gan ganāmpulkā — aizved mūžīgajā dzīvē!

Otrajā daļā sekoja eļļu svētīšana. Baznīca svēti katehumenu, slimnieku eļļu un hrimzu.

Katehumenu eļļu lieto kristības un prieišeribas sakramenta un iesvētījot

altāri, slimnieku eļļu — pie Pēdējā Svaidijuma, kad ticīgais gatavojas ceļojumam uz mūžību, un zvanu svētīšanā. Hrizma ir svētākā no visām eļļām. To lieto pie kristības, iestiprināšanas, bīskapu, baznīcu, bīķeri un patēnu konsekrēšanas un zvanu iesvētēs.

Iesvētītās eļļas vēl tāni pašā dienā garīdznieki cenās nogādāt savās draudzēs, lai sakramenta izdalīšana notiku ar jaunām eļļām.

Svētās Mises laikā katra klātesošo garīdznieku bīskaps sveica ar miera un izlīgumā zīmi — skūpstū.

Zaās Ceturtdienas dievkalpojums bija pulcējis kuplu dievlūdzēju saimē, par ko liecināja garīs rindas pie bīkti skrēšiem un pāri pustukstotim dievgaldnieku. Dievkalpojums, svinīgā procesija un bīskapa dedzīgā uzruna atstāja uz visiem klātesošiem neizdzēšamu iespaidu.

A. MEŽMALIS

APRĪLA MEŽĀ

Pamazām, klusī un nemanot atnārīts, kļūst gaišāks, ēnas aizmūk biezokņos, savādas, kairinošas smaržas vējš atnes no lāuka, no meža.

Kā te viss pārvērties! No ziemas klusuma, kas tik savādi klājās visapkārt, nav ne vēsts, nez no kuriennes saradušies, tuvu un tālu savās balsīs sasaucās, savīterojas putni, bet pašā meža ceļa malā rosās zilītes. To smalkās balstiņas patīšām atgādina metāla skanēšanu uz laktas. Tautā saka: zilītes lemešus kāj. Kādu gabalu, līdodamas no zara uz zaru, tas pavada gājēju, tad atpaliek.

Izcirtumā plivinās caurspīdīga miglīna, blāvi spīguļo lāmīnas, ko atstājis izkususās sniegs. Neālu no ceļa pamanu stīru pāri. Peleks rīts un arī tās ir pelēkas. Stīriņa palēnam, atskatīdamās manās tuvāk izcirtuma malai un biezoknīm, buciņš, stalti izsliedams radziņus, ciemīgi nosedz dāmas aiziešanu.

Kļūst aizvien gaišāks. Spociņi balti izcirtuma vidū rēgojas nozāgētās apses zari — alpi rūpigi apgrauzusi mizu, kur vien spējuši tikt kļāt. Laikam meža cīrtejī tem ipaši sagatavojuši šo kārumu. Bet varbūt apse palikusi mētājamies tāpat kā citu nogāzto koku zari — nav vairs koksnes gatavotāju goda lieta ciemītā atstāt sakoptu, kā tas bija agrāk. Tagad jau neviens nerūpējas par meža skaistumu — garāmraucēji turpat pie ceļa izgāz atkritumus...

Par spīti cilvēka nevēribai mežs aprīļa atmodā, ar putnu balsīm, ar paretam pamanāmēm dzīvniekiem ir tikpat svinīgs, skaists noslēpumā pilns kā pirms simt gadiem, kā pirms tūkstoš... Viens atsevišķs koks tajā nodzīvo savu mūžu — izaug, novērē...

co un nokrit, bet mežs savā kopumā allaž ir svaigs un jauns.

Aiz kāda vēl no ziemas snauda galīgi nepamodušos bērzu un alkšņu, kuriem pa starpām pavīd pa eglei vēri, parādas tumši pelēkas ēkas. Ieplakas pie tām pārvērtušās diķos, kas atspoguļo sarepējušus sienu baļķus un lubu jumtus. Izdangās un dubļains celš aizgriežas ap meža stūri. Valda klusums, tikai vēl nesazāgētās malkas kaudze liecīna, ka te dzīvo cilvēki. Tie vairs nav jauni, šajās vecajās mājās kopā ar tām ir kādu mūžu nogale vai norītēs...

Skumjas izraisa tas, kas nu atsedzies, atkāpjoties svinigajam sniega baltumam, svaigam un tīram. Bet rīts pieņemas spēka, putnu korim pievienojas jaunas balsīs. Pat vārna vecajā bērzbāzī, kas pieslējies kādai cīciņai, to turēdam, kērc dzīvesprīcīgāk. Aprīlis tikai pirmajās dienās ir slāpīš un nemīlīgs, bet tad mudīgi ar vēju un sauli žāve lāukus, noņem tiem uzrūgumu, ko atstāj zemes izkušana. Lieki ūdeņi aizšalko pa urgām, strautiem un upēm, citi ieiet zemes dzīlēs. Sogad aprīlim daudz darba, jo ziema bija sniegaina, tos balto palagus, ko bija uzklājusi, nepievarēja marts.

Lieldienas aizvadītas, aizgājuši to mielasti, tradicionālās izdarības, ko cienā katrās mājās, ir pieņācis darba pavasarī. Tas pārvērt katu no mums — zaļoksnēju, spēka pilnu un darboties gribīšu zemnieku, vai to salikušo vecenīti, ko izviliņājušas laukā no istabas skanīgās putnu balsīs, saules spozme pēc mākočainās ziemas, sniegīem un kura, balstīdamās uz spiekiša, domīgi skatīdamās apkārt...

Aprīļa mežs pilns dzīvotvēlēšanās, pilns spēka, kas laužas uz āru — dzīt lapas. Un tas mudina cilvēku atkal kā jau nez kuro gadu, atdoties vispārejam atmodas noskojujamam.

A. BUDŽE, PRĀVESTS

ĪSUMĀ

► Luterānu mācītājs Aleksandrs Bīte (dzim. 1963. gada 22. jūnijā) laikrakstā «Latvijas Luterānis» bargi kritizē jauno ticības mācības grāmatu skolām «Es ticu» 3. burtnīcu. Autors savā rāksā cenšas pierādīt, ka jau no mazotnes bērniem tiekot mācīta neuzticība Svētajiem Rakstiem.

► Tieši 25 tūkstošus latu Rīgas metropolijas Romas katoļu kūrījai ziedojuši Valsts akciju sabiedrība «Dobeles Dzirnavnieks». Tas paredzēts katoļu baznīcu celtnei cībā un remontam.

► Šogad par prieišiem iesvētīs 7 Rīgas Garīgā semināra audzēkņus. Trīs no viņiem mācās pašreiz seminārā, bet pārējie četri studijas papildina ārzemju garīgajās augstskolās.

► Marta nogalē Vides aizsardzības klubs Reiterna namā Rīgā pulcēja klausītājus uz tikšanos ar arhībiskapu metropolītu J. Pujatu un folkloristu Valdi Muktupāvelu. Mājīgajā kamīnā zālē daudz interesentu pie tējas tases vēlējās dalīties domās par garīgām lietām. Arhībiskaps un Valdis Muktupāvels vienojās, ka pastāv dzīva saikne starp prieiši un folkloristu, jo abi palīdz

kopt ļaužu dvēseles.

Viena no arhībiskapa J. Pujāta atzināmā bija:

— Āfrikā ticība atdzimst, Eiropā iet mazumā, bet Dievs mūs neatstās. Bez ticības es nevarētu dzīvot. Dzīve būtu neinteresanta. Lai būtu dzīvesprieks, ar katru jaunu rītu jādomā — kad atnāks diena, tiksīsimies ar Dievu.

Nobīgumā J. Pujāts uzsvēra, ka bez pastāvīgas cīņas ar sevi nebūs arī ticība labajam. Ja kats iedēdz lampiņu, tad arī citiem apgaismo celu.

Savukārt Vides aizsardzības kluba virsaitis Arvīds Ulme atgādināja, ka šāda veida tikšanās apgaismo celu tiem, kuri tiecas pēc garīgām vērtībām.

► Maskavas patriarhāts atlāvis uzsākt kapelas celšanu Antarktīdā. Tā atradīsies Belinghauzenas pētniecības bāzes tuvumā.

► Krievijas pareizticīgā baznīca Antarktīdā paredzējusi uzbūvēt vēl 2 nelielas baznīcas.

► 15. martā Itālijas baroka arhīktūra cietusi smagu zaudējumu — sabrucis kupols Sicilijas salas Noto pilsētas katedrālei, kas bija viena no šā laikmeta arhīktūras pērlēm. Baznīcas pārstāvji paziņojuši, ka katedrāles kupola seši balsti cieta 1990. gadā notikušajā zemestrīcē.

Attēlā pa kreisi Hajakutakes atklāto komētu 25. martā pūlksten 20.30 virs Daugavpils «iemūžinājās» Longins Garkulis, bet attēlā pa labi nākamajā dienā, 26. martā pūlksten 22.00 virs šīs pašas pilsētas negaidito viešu

«piefiksējās» cits daugavpiliets H. Meinerts. Seit iznākošais laikraksts «Latgales Laiks» paskaidro, ka tie, kuri nepaguvu nofotografēt, to var pamēģināt nākamajā reizē — pēc 20 tūkstošiem gadu.

ASTRONOMS AMATIERIS

Laikraksts, kurš kā viens no nedaudzajiem ticijis pie Hajakutakes komētu fotoattēliem, pastāsta, ka mūsu novada lielākajā pilsētā dzīvo trīs astronomi. Un J. Garkulis ir viens no viņiem, daugavpiliets ceturtajā paaudzē, beidzis pilsētas 1. vidusskolu, mācījies LÜ Mehānikas fakultātē, strādājis komunālajā saimniecībā, bet visvairāk uzņēmumā «Austrumu elektrotikli».

► Kopš 1976. gada viņš ir Latvijas astronomijas biedrībā, aizraujas ar radiotehniku un satelīttelevīziju. Pie Sventes ezera fotografējis sudrabainos mākoņus un attēls greznojis «Zvaigžņoto Debesu» vāku, 1981.

Pēc astronoma domām, komētas nāk no kāda Oorta mākoņa tālu aiz Saules sistēmas vistālākās periferijas, nokļūtās pievilkšanas sfērā.

L. Garkulis daudz pavēsta laikrakstam. Tāds interesants cilvēks dzīvo Daugavpili.

**SVEICAM
MĀKSLAS
DIENĀS — '96**

ar jaunās rēzeknietes — Antonu un Žannas Ludboržu piecgadīgās Karīnās, kura dzīvo Krišjāņa Valdemāra ielā, zīmējumiem krāsu guāšā. Jaunā māksliniece katur dienu uz papīra lapām uzbūr nevien ziedus, bet arī pirātus, pasaku varonus un citu.

RĒDKOLĒGIJA: Valija Berkina – Jēkabpils, Jānis Elksnis – Latgales Kultūras centra izdevniecība, Pēteris Gleizdāns – Rēzekne, Jānis Kokins – Daugavpils, Anita Petkune – Krāslava, Antons Rancāns – Preili, Antons Slišāns – Balvi, Viktors Trojanovskis – Ludza, Pēteris Zeile – Rīga, Jānis Žugovs – Rīga, ārzemju biroja vadītājs – Alberts Spogis Minsterē.

245 GODUS VACI NŪTYKUMI

DAŽAS ZINAS NU FEIMAŅU UN RĪBEŅU VĒSTURES

Pēc profesora B. Brežgo ziņom, kurās publicētais 1943. goda rokstu krōjumā «Olūts», 13. augustā 1751. godā storp Rūmas katolu bazneicās pörstōvīm un muižnīkim Jōni un Domiceli Berkim beja nūslāgts leigums Feimaņus, ar kuru vītejō bazneicās vadeiba uzajāmē kotru caturtū svātdini braukt uz Rībenim un tur nūturēt dīvkoļpōjumus.

Jo jau Berki ryupējós par bārnu mōceišonu Rībeņus, tod, jōdūmoj, ka taida bārnu apmōceišona pi Feimaņu bazneicās pastovēja jau ogrōk.

Skūla šei bejuse calta nu mōla uz laukakmiņu pamatim un atsaroduse ūtrā stōvā. Par 1806. godu ir saceits, ka skūlā mōcejušis zemnīku bārni prāvesta uzraudzībā, pi kam

mōceiti latvyski laseit un raksteit. Mōceibas nūtykušas golvonūkōrt nū lyugšonu grōmotom un nu rūkas raksteitōs, tai saucamōs 1842. goda «Rūkas grōmotas» latgalīšu volūdā. Skūlōtōjas bejušas sīvites. Goreidzniki mōcēja tikai ticeibas pamatus un katehismu.

Golvoņ persona šos skūlas vadeitojō storpā ir priķšneica voi, kai «Olūtā» nūsaukta, direktorka — nazkaida Guļānu Agata.

Nu Feimaņu bazneicās aprēkina radzams, ka skūlas uzturēšonai vīna mōceibū godā iztārāts pavysam 23. pyuri rudzu, 6 pyuri mīžu, 6 pyuri auzu un naudā 21 rublis ar 15 kapeikom.

Pēc zemnīku dzimtbyušonas atceļšanas muiža šū skūlu vairs nav uzturējuse.

V. TROJANOVSKIS

* Laikmetīgs cilvēks: agrāk — ateists, tagad — tīcīgais.

* Zaglim ļoti sāp, ja apzog viņu pašu.

* Plauktos valdīja tik ideāla kārtība, ka neviļus radās aizdomas, vai tikai saimnieks savas grāmatas jelkad arī lasa.

* Tevi, vientoļi dzīvojot, pa nakti traucē oda sīkšana? Priecājies, ka istabā ir vēl kāda dzīva Dieva

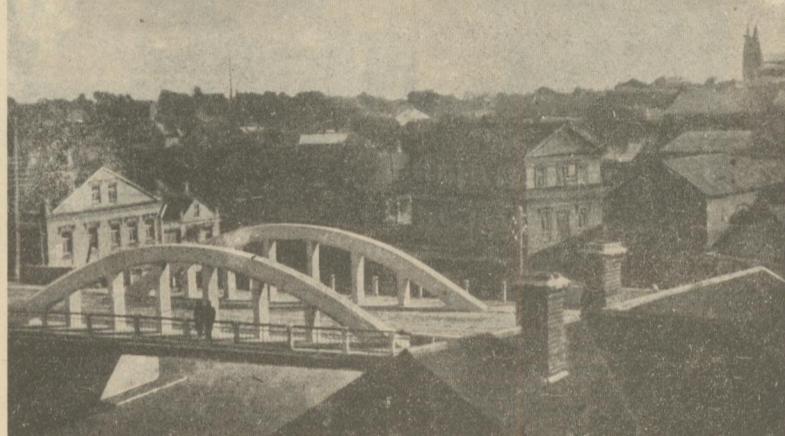
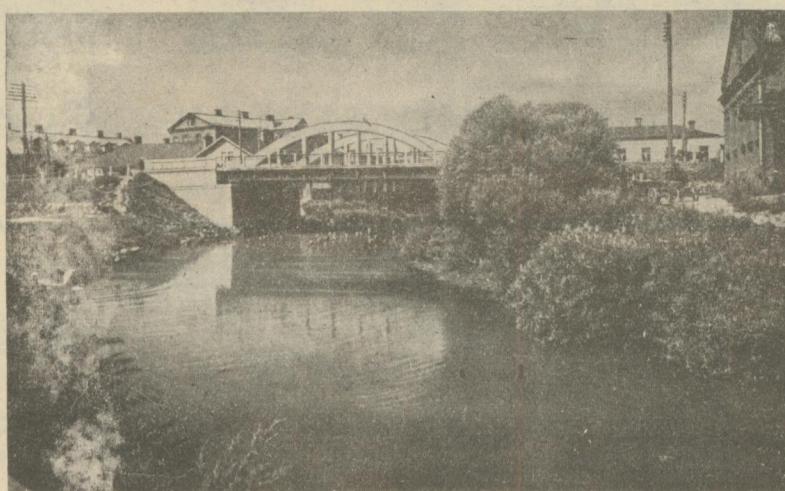
radība!

* Ar dažu ir tā: ja nepierādīsi, ka viņš ir muļķis, par dullo sāks uzskatīt tevi pašu.

* Daža ministra šoferis ir tikpat uzpūtīgs kā kāda mazpilsētas uzņēmuma direktors.

* Ists latgalietis pareizi nerunā neviēnā valodā. Pat savā ne.

* Izrādās, ka daudzi jo daudzi bijušie komunisti ir dziļi dievticīgi cilvēki.

MĀKSLAS DIENAS – '96

PĒTERIS GLEIZDĀNS

teatra realitātes universālajām, apziņas un jēdzienu pasaules bagātībām.

Programmas visa vāka neierastu dekoratīvu dalījumu A. Olandars veido ar burtu TF monogrammas liniju vījigumu, I. Rusiņa — ar emocionālu naīvumu, sižetiski sasaistot lūpas un ausi. Ielūguma tematikas atklāsmes neoprimītīstiskās formas izvēlējušās daudzas jaunāko kursu meitenes D. Abricka, L. Lice, V. Topfere, V. Paškevica, A. Derjugina, A. Poplavskā, K. Marzinova, I. Bārtule (1. vieta).

Audzēkņi personības attīstības ikdienu abstrakcijās izjūt tradicionālos tēmu atklāsmes ceļus un risinājumus, vienīm piemērī spēja piekerties detalām, pārakcentēt tās un transformēt materiālā. Protams, ne visi to spēj, bet tie, kuri spēj, iecerī traktē, tulko savā attieksmē, savā interpretācijā.

Otrā kursa audzēkņiem festivāla ielūguma zīmēšanā ir liela izpratne un varēšana. E. Bogomolova zīmējumā ierāmēti gadījumi vai viduslaiku arhitektūras silueti. Vieni tur saskatīs cietokšņa pacelto vārtu smagumu, otrs — kādas lomas skatuviska krēsla liktens stāstu. Kronis jau guļ zemē, tam jaunā audzē neieaugt. Lieki jautāt, būt vai nebūt naidīgi pretvarai. Skaidrība ir L. Tomiņas masku profilu grafikas izteiksmes līdzekļu ekspresijā, J. Plivdas centienos maskas pierasto vizuālo shēmu paceļ jaunās skaņas (2. vieta). Zīmējot maskas saites, autors tās vērš redzamās un neredzamās likteņa rokās — ko skars, žaugs vai glāstis? Ļaus vai neļaus skatītājam, aktierim kopt teātra mākslas procesus. Turpreti J. Ziemelis kompozīciju atrisināt bez sižeta, ar divām bezbalīgām linijām (2. vieta) kā pieskārienu kam nebijušam, nezināmam.

Otas triepiena estētika tuva R. Lazdiņam, viņa emblēmas un ieejas kartes projektu metos (1. vieta) ir vienkāršība un asociāciju daudzveidība. Putnu vai domu sasaukšanās romantika savijas ar arhaiskas noslēpumaīnības plašumiem, no kuriem iznirst burenieku mastu silueti. Protams, var būt arī cita realitāte.

I. Lipskas jauniešu teātra festivāla pegazis ir simtkāja ritmikā, M. Sondorei atturīgākā izvēle — cilvēksuācija, pegaza galvas sānskatā izjūtama kovboja maska. I. Greivule piedāvā spārnota klauna ieskicējumu. A. Konuševska tušā zīmē ar dažadiem instrumentiem temperamentīgās linijās, grafisku kontrastu vienotus un šķirtus, draudzīgus, savā lāimē stingrus jauniešus. I. Žukovskas ielūgumu kaligrafijā serijs smaidu, I. Ladūsānes spalvas zīmētās gaisa pūķis nes uzvaras un indīvīda atšķirības.

S. Vēgeres mālā izveidotais aktier-

KĀDS AKCENTS TOMĒR TRŪKST

Nav vārdam vietas — skaista ir Rēzekne, sevišķi pēc pavasara sakopšanas, kad alnāks ziedonis. Sevišķi, kad no galvenā pakalna mums preči zeltīto krustu ceļ Latgales Māri. Sevišķi, kad pilsētas lepnākā baznīca klujusi par Rēzeknes Aglonas diecēzes katedrāli. Sevišķi, kad sabūvēts tik daudz staltu dzīvojamo māju. Sevišķi, kad atdoti vēsturiskie ielu nosaukumi... Jā, bet cik skaista Rēzekne būtu, ja ne mezonīgā bombardēšanas Otrā pasaules kara dienās un naklīši! Tālu, varbūt pa visu Latgali, bija redzami starmešu kūli, kuri melnajās nakts debesīs «taustīja» uzbrēciju bumbvedējus. Vismaz es no savām dzīmtajām mājām, kas no Rēzeknes «gaisa līnijā» vismaz pussimt kilometru attālumā (Nautrēnu pagasta nomalē) redzēju šīs šaudīgās «rokas», milzīgo blāzmu pār pilsētu. Dažreiz, gaisa aizsardzības spēku patriekas un vajātas, līdmašīnas nāves kravu nometu ari mūsu «purvos», tad sprādzienu vilīga triekti zari un zemes pikuči nolija uz jumta...

Par vienu lādu drausmīgu nakti — 1944. gada 6. aprīlī, kas logad iekrita Lielajā Ceturtdienā, «Tāvu zemes kalendārā» 1996. gadam slāsta tagadējais Rēzeknes Mākslas koledžas pasniedzējs, bet pēc kara — zīmēšanas skolotājs Nautrēnu vidusskola — akvarelists Jānis Unda. Aiz viļņa sekoja viļnis, nāves kravas bezjēzīgi līķi mestas uz pilsētu. Kāpēc bija vajadzīgs tāds barbarisks uzbrukums, jautā skolotājs. Izlasiet šo viņa rakstu!

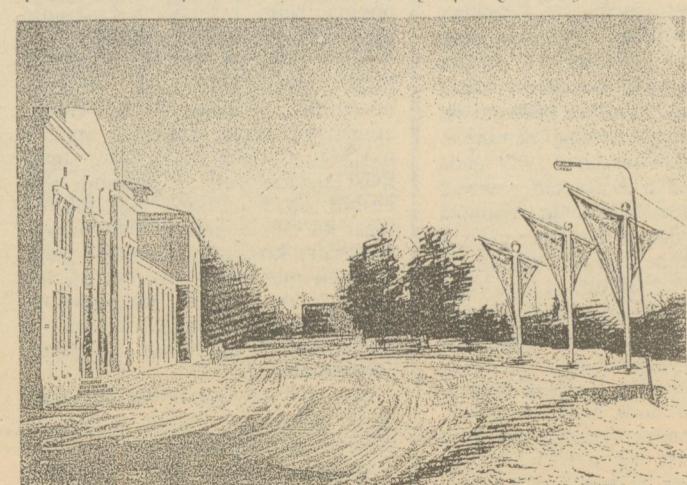
Šis tilts reiz savienoja Rēzeknes upes krasus. Reiz te bija ari skaista komercskolas ēka. Reiz... Jā, daudz kā vairs nav Rēzeknē un nebūs. Bet kāda tā būtu, ja ne 1944. gada pavasara spokainās naktis...

ma objektīvas dzīves uztveres alternatīva, gaismas teorijas aktualizēšana, skatuves mākslas specializētas sistēmas (2. vieta). Eksplozija vai vienlīdz aktīva darbība pa visu fonu Kristīnei Šulcei iekodēta jau šūpulī, viņa prot ne tikai rakstīt izteiksmīgas esejas par mākslu un māksliniekiem, atbrīvot gleznot kļusās dabas, bet ari zīmēt mūsdienīgai uztverei raksturīgus emocionālus plakātus (1. vieta). A. Rītiņa, republikas mākslas koledžu audzēķu zīmēšanas konkursā '96 godalgotās vietas ieguvēja, bez šaubīšanās, profesionāli plakāta ieceres īstenošanā paliek uzticīga zīmējuma izteiksmes līdzekliem. Aizplūvotu smaidu iemūžināt uzdrošinās G. Vaičekūne.

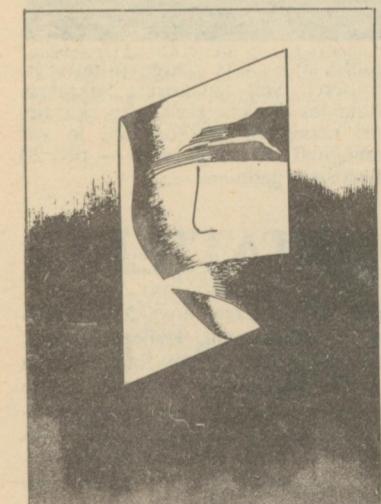
Festivāla nozīmīšu projektos R. Cakule izvēlas mākslas saikni ar dzīves attīstības spirāles nolemību, J. Babahins piedāvā vibrējošas virsmas viena cilvēka atspulgus, refleksijas. Vai tā izzūd pozitīvais tēls? Vai tā sākas tā atgrīšanās realitātes pasīvākajos lokos?

No studentu iesniegtajiem idejiem pieteikumiem Rēzeknes pilsētas kultūras nama interjera un eksterjera festivāla rotas izveidei izceļas K. Āboltiņas izmeklētie, pavasari apliecinātie zaļas krāsas akcenti nama fasādē, M. Skudras augstu pacelītā festivāla cerību buras savā svītbābā iežīmē celu uz norises vietu.

Radoši sadarbojoties Rēzeknes Augstskolas studentu kultūrpasākumu organizatoriem ar Latgales mākslas augstskolu, tiek sekmēta talantīgo audzēķu un studentu jaunu ideju meklēšana jauniešu teātra festivāla kompleksajā vizuālajā noformējumā, labvēlīgi izskan pārbaudes darbs un tā godprātīgs vērtējums.

NATALIJA REŠETNIKOVA

JOĀNTA SKUTELE
J. ČIŽEVSKA
FOTOREPRODUCĒTIE
PLAKĀTU METI

ANDRIS VĒJĀNS

DEGOŠS VULKĀNS

1. turpinājums

Dzimtenes aprakstos viņš pastāstījis par Krāslavu, Ludzu un Aglonu. Divi pēdējie lasāmi «Apskatā» (1904 — 24, 27, 30), kur tolaik parādījās Vitolda Virša «Sarkanās svītras». Vai tās tika pamanījis Francis Trasuns? Varbūt viņam tas šķita pārnovadnica darbs, kas pieder baltiešu literatūrai? Šīm dalījumam sīksta inerce. Pat līdz mūsu dienām:

*Uz lela audakla nu vīnas puses
azars laistējōs,
Pi azara uz kolna mōjējas storp
kūkim,
Ar boltim, reita saules apgaismō
tim līgim;
Nu ūras, vēja kustynōts, kai jura
šyupojos
Plots rudzu lauks ar zalta vōrpom,
Un zaļas pļovu īlejas pa storpom.
Pa vydū ceļš,
Nu pīlejušom pažīm vītom sērni
zaļš,
Bet vītom sudobrōts kai jūsta
lūcejōs uz mōjom.*

Tālāk spīdēja mežs un debesis. Daba te bija bez kūdām, bez neviens mākuliša. Putni bariem bez bažām varēja nomesties koku zaros. Visi slavēja šo darbu, tikai cūka —

*Tū paude un sacēja par šafti:
«Es cerēju te atrast dubļu paļti,
Bet radzu, asmu gaisynājuse tik
laiku veļti.»*

Un mōkslas dorbus saplēse.

Cituri Trasuns nebija tik izķērdīgs ar krāsām, raudzījās būt skarbāks, taču saglabāja tēlainību, arvien izvēlējās raksturīgākus skata punktus. Zepu mēs, piemēram, ieraugām ar pīpi uz jumta. Tā viņam parasta būšana. Un nebūtu jau nekā ļauna un pārmetaama, ja tikai jumts, jumkiņš nāudā iegrīmstot, pēkšķi nesāktu svītē:

*Par laimi kaimiņs gadejōs jam
klōt,*

*Kas žygli jumtam dali nūplēse,
Ar yudini jū aizlēja un guni
apdzēse,*

*Lai gon i peipi zemē nūsvīde, ka
saduza,*

Un Zepeits beja glōbts.

Laimīgas beigas — jūs domājat? Nekā. Zepa dusmas un lamas krit pānabaga lāga sābri:

Kur atrast vēl asprātīgāku un

«E, padaiza!
E, napraša, kai cērva pīš, kai
kōts!»

Zeps sarūgtināts un apskaities par to, ka... pipe saberzta un darbs izjaukti! Un fabulas morāle:

*Ar faunu atmoksōt, tur jaudis
dreizi gon, bet pateiceibā sovaidi:*

*Kod lobu dori kam, tod
pateiceibas nagaidi!*

Šo fabulu starp diviem pasaules karierē deklamēja daudzos sarīkojumos. Zeps ar pīpi parādījās bērnu uzvedumos pie eglēties Ziemassvētku laikā. Ja ciema zēnam gadijās šī loma, tad tas staigāja lepns un pacilāts, tabaciņu iebāza kaķītī ari starptstundās, kad skolā pēc Zvaigznes dienas bija atsākušas mācības.

Lielos juku laikus atceroties, skolotāji uzskāra fabulu «Vylks un vušķas». Ko tikai meža zvērs nesasolija aitām! Noslēdza ciešu draudzību. Bet dārga, bezgala augsta bija tās cena: katru nakti pazuda pa jēram, pa vucinam... Mazs vilnaiņu barīš palika aizgaldā, kas beidzot atjēdzās:

*«Voi līta šei mums sej nav
zynoma,
Ka vylki spolvu mat, bet namat
tykuma?»*

Pirms dančiem skolas ballītēs šīs pamācības pielipa jauniešiem un lika uzskrullēt ūsas večiem. Tāpat notika, kad sādžu ļaudis noklausījās fabulu «Žogotas un laksteigolās». Vai tad viņu vidū negadījās pa ākstam, kas, pilsetās vai citos novados pabijis, nu runāja tīk dīvaini, ka neko nevarēja saprast? Zemteksts šai fabulai paslēpts vēl dzīlāk, tika mērkēts uz dažu jaunlaiku pārgudru pantkali...

Par to iemiņējies arī pats Francis Trasuns savu fabulu pirmā izdevuma ievadvārdos. Tas — cīta starpā — arī bija viens no iemesliem, kas lika Trasunam strādāt šīnā vārda mākslas paveidā. Viņa milzīgā dzīves pieredze, vērīgs skatiens, ass prāts un dziļi atsaucīgā sirds nespēja likties mierā. Atradis piemērotu literārās izteiksmes formu, fabulists — pusmūža sliksni pārkāpis — ne cilājā kā aizkaitināts ciema puisis

satiras vāli pa labi un pa kreisi. Viņš, jau iesirmiem deniņiem, lielu ērgla degunu, itin rāmi, drusku viltīgi piemiedzis kreiso aci, stāstīja par Doni un Toni fabulā «Draugi». Nu nešķirami — ne svētkos un darbadienās, ne medus podu vai krūzi alus dalot. Lidz beigās abi saplēsās, tiesādamies kļuva tukšnieki. Cik šādu prāvu viņējos laikos notika! Un kāda advokātiem pēļņā sodīja, gandrīz vai tos pašus strīdus kārtotot un to pašu zemes saimnieka taisnību meklējot! Un nākotnē cik Doņi sanaidosies vēl ar draugu labāko, ar kaimiņu vistuvāko — nu... to pašu Toņu!

Francis Trasuns bija dziļš psihologs. No Tēva un mātes dzimtām iemantotā gudrība viņā apvienojusies ar augstās skolās gūtām zināšanām. Abas lika zibenigi dzirkstīt laimīgi atrastām talanta šķautnēm. Šīs dzirkstīs cirtās pret tukšu plātišanos un uzpūtību, pret mutes bajāribu, pret plēgurošanu, pret egoismu un varas dievināšanu, pret lokanajiem svētuļiem.

Trasuns bija politiķis un mākslinieks, dzejnieks, kas spēja būt neatkarīgs un prata dzīvi pacelties pāri sīkām ikdienas kīldām. Kad par fabulām «Morālisti», «Sultans un derviši» un citām dusmu pērkonus sāka spert laikraksts «Latgolas Võrds», autors pieklājīgi atbildēja savā avīzē «Zemnika Bolss» (1925. gada 5. marta): «Isalaist polemikā ar «Latgolas Võrdu» es naturu par vajadzēgu, ni ari par īspējamu, cikom «Lagolas Võrds» nabyus nu ļaudim isamōcejīs jo na kristēgi, tod možokais pīklojēgi raksteit.»

Turpat tālāk paskaidrojums: fabulās vispār nav minētas konkrētas personas. Viņu privātā dzīve autoram nav svarīga. Viņš nestāigā apkārt un neosīnā, kādu putru kurš ēd. Viņu interesē tikai — tipi. Ja «Latgolas Võrda» līdzstrādnieki šajās fabulās kā spoguļi atpazinuši savu vaigu — tā ir viņu vaina. Uz nobeigumā gluži pravietisks secinājums un pareigojums: «Kas sevi munōs fabulūs pazeis, taidu byus vēl daudzi i nōkūtnē, i tagad, lai gon es jūs per-

soneigi varbyut napazeistu un napazeišu.»

Tiesām: Francis Trasuns labi paziņa sava laika politiķus un politiķus. Bet vai uz mūsdienām neattiecas fabula «Zvēri, nomdarī?» Šeit morāle izteikta jau ievadā: ja sabiedrosies ar neprāšu vai bezgodi, tad pats kļusi vājs un nevarīgs. Turpinājumā — šīs «tēzes» sižetisks izvērsums un pierādījums. Reiz bezpajumtnieki — vušķas, vilks ar ēzelī un cūka nolēma taisit kopēju ziemas māju. Lai parakstītajam ligumam būtu vēl pamatīgāks spēks, četrinieks kārtīgi nozvērējās — sāka... fundamentu rakst...

*Bet dorbs jim nasaveice,
Lai kai jī kotrys sovu tykumu un
dorbu teice.*

*Kod vušķu bors
Pēc tō, kod bolkai beja nūcērsts
kotrys zors,
Aiz rogin aizamatušas, baļcēnu uz
bolkas vylka,
Tod cyuka
Zam ākas dūbi izroka,
Ka sīna sabruka.*

Fabulas izskāpā mēs vēlreiz ieraugām ēzelī, kas ausis vienāldzīgi skurina, kad vilks pa naktīm kēras aitām pie rīkles. Un it kā papildinot fabulista teikto sākumā, zīgs vēl no savas puses apstiprina:

*«Kod dorbā vineibas un güdeibas
jums nav,*

Tod veļti mōjas taiseit sev.»

No nule iepazītajiem «namdarīem» neatpaliek arī «Demokrāti». Tā saucas cita fabula, bet vai tā arī nav mūsdienīga un varbūt pat... rītdienīga?

*Kai i storp zvērim eistais demokarts
Ir rats
Kai i storp īaudim,
Tū saprassit nu pīmārim jyus
taidim.*

Zvēri plēšas, lamājas, rēc un kauc; ja vēders tukšs, tad tas pēc barības un medījuma sauc. Bet neuzbrūk viens otram, ja paēduši. Šīni ziņā viņi pārāki par cilvēkiem, kas, brangi melojušies, cits citu apgāna un rej...

Turpinājums sekos.

A. SPOĢIS KULTŪRAS GAISMA

Kas šodien būtu latviešu trimda bez savas valodas un savas kultūras? Uz šo jautājumu ir viegli atbildēt, atbildi zina gan tie, kas kļūst par plašo pasaulei bez savas kultūras identitātes, gan tie, kuri līdzās savas mītēs zemes kultūras aргуви sevi paturējuši arī latvisko pamatu... Protams, otrie ir izvēlējušies grūtāko, bet reizē arī ištei kultūrālā pīceju. Galveno lomu tās izkopšana ir spēlējušas latviešu skolas, gan tā saucamās sestdienas vai svētdienas, bet jo sevišķi Minstres Latviešu ģimnāzija, regulārie kultūras pasākumi (dziesmu svētki, grāmatas, prese utt.) un latviešu organizācijas, īpaši tās, kas atbalstījušas vai veicinājušas šos un cītus pasākumus. «Daugavas Vanagi» zemju un vietējās organizācijas, varbūt, visaktīvāk... Un kas būtu paši šo organizāciju pasākumi bez kultūras dzivināša spēka? Arī to var viegli izteloties...

Un tāpēc tā ir laba tradīcija, ka dažādus kopus pasākumus, un īpaši lielas sabiedriskas jubilejas vainago kultūra — mūzika, dzeja, tēlotājas un lietišķas mākslas u. c. «Daugavas Vanagi», Latviešu preses biedrība trimdā, Minstres latviešu ģimnāzija u. c. šajā gadu mijā svin savas pastāvēšanas 50. gadu jubilejas. Tie ir lieli svētki pēc grūti darīta darba.

Iepriecinoši, ka «Daugavas Vanagi» Vācijas nodaļa par savu svītinu norisē vietu bija izvēlējusies tieši Minstres latviešu ģimnāzijas (Latviešu centra Minstere) aulā, kur vienā veselā savienojās dzives cīņas rūdītā veterānu pauadze ar latvju jaunatni. Un latvju dzeja, mūzika, doma bij šeit kā vienojošs pavediens, tautas neiznīcības simbols.

Svētku svīnīgo aktu labi papildināja fragmenti no Zentās Maurījas, starptautiski vienā nākamgad svīnīsim simtgade, pasaules kultūras apdvestajām un Kārļa Skalbes nacionālā gara pilnajām esejām, tad dažādu pauadžu

dzejanīku dzeja — Raiņa «Sāpes un cerības», Andreja Eglīša «Mums tikai viena brīvība», Valda Krāslavieša «Dziesmā par vanaga piedzīšanu» utt. un tad kā vakara emocionālais vainagojums — «Mosties, mosties, mana tauta!» (E. Treimanis). Tas viss Latvijas aktrises, «Tēvzemei un Brīvībai» uzticīgās Lidijas Pupures meistarīgā izpildījumā. Pa vidu tam latviešu dziesma, mīlas un cīņas, cerības dziesmas latviešu trimdas jaunākās pauaudzes talanta basa bari tonā Raimonda Spogā muzikālā meistarīgā, nānsētā un latviski nevainojamā izpildījumā (pie klavierem korrekti un izjusti viņa saderināt — vācu pianiste Kristiane Dikele). Te līriski, dramatiski un sapnaini skanēja vienīm tik mīlais Jāņa Mediņa «Glāsts» (A. Ķeniņa vārdi) vai jau par tautasdīzēnu kļuvusi Jēkaba Graubīna «Es dziedēšu par tevi, tēvu zeme» (Tirzmalietes vārdi), jaunatnei adresētais Aleksandra Okolo-Kulaka «Dēlu saucējs» (A. Pelēča vārdi), ne vien latgaļa sirdīj domātā J. Norviļa «Aglona» (A. Āncāna vārdi) u. c.

Raimonds Spogis, dzimis un audzis divvalodu ģimenē, mērķtiecīgā darbā kļūvis par atzītu Vācijas jaunās mūzikas pauaudzes dziedonē, taču tas viņam nav licis aizmirst arī savā tēva valodas skaistumu. Arī «Daugavas Vanadžu» rīts iesākās ar dzēju (L. Pupures izpildījumā) un mūziku, šoreiz čellistes Ingas Sutas izjustā izpildījumā. Pazīstamā mūzikā šoreiz atkal nāca ar iniciatīvu, viņai piešķirto honorāru novēlot kultūras pasākumiem Latviešu ģimnāzijā... Arī tā ir tāda laba latviešu tautas tradīcija ziedot kultūrai no sava mazumiņa... Bez šīs trimdas gadu gados izklopītā tradīcijas nebūtu radies nedz Latviešu centrs Minstere, nedz pastāvējusi latvisķu izglītību un kultūra...

Tāpēc šādā svētku reizē, lai piemīnam un pateicībām tiem daudzajiem trimdiniekiem, liela daļa no viņiem arī «Daugavas Vanagi» vai «Vanadži», kas ir atbalstījuši un joprojām atbalsta latviešu kultūru, izglītību un sabiedrisko dzīvi.

A. MEŽMALIS

PIRMĀS ŠOGAD

RĒZEKNES AUGSTSKOLA

NACIONĀLO PROCESU UN LATGALES NOVADA KULTŪRVĒSTURES PROBLĒMU IZPĒTE

Latgales Kultūras centra izdevniecībā laistas kļābā abas šīs brošūras. Pirmā ir zinātniski praktiskās konferences tēžu kopojuši orgkomitejas priekšsēdētāja Jāzepa Broliša atbilstīgā izdevumā. Tas iecerēts kā aizsākums tradīcijai arī no nākamajām konferencēm tur cilālā atzinās, secinājumus un ierosinājumus darīt zināmām plašākām lasītājām lokām.

Ielūkojoties šajā izdevumā, uzmanīgi piešķirto motīviem Naizmērstules (R. Tabenes) dailadē, A. Mežmalova (DPU) domas par privātizācijas socioloģiskajiem aspektiem, I. Liepiņas (LLU) par jauno skolotāju nacionālās pāsāpīzīnas veidošanos tradicionālo kultūras elementu apgūvē, kā arī daudzi citi. Prolams, ir arī mūsu pāzīstamāko valodnieku A. Stašekas, L. Leikumas, A. Breidaka jaunākie darbi latgaliešu rakstības un dialektu jomā.

Konference notika aizvadītā gada 26. un 27. maijā jaunajā Rēzeknes Augstskolā un šīs izdevums ir pīmais tāda tipa tās vēsturē, tās darbā dažādos līmenos bija iesaistīti pārstāvji no Polijas, Lietuvas, Igaunijas un vēl citām valstīm, par garīguma jautājumiem kādā no plenārēsemē runāja arī habsburgs metropolīts Jānis Pujats. Darbs rītejā piecas sekcijas, kur pavisam nolāsti turpat 100 referāti, liela daļa no tiem — studentu izstrādāti un veltīti viņu dzimtā novada problēmām, atspogulot arī polu, krievu, ebreju un citu nacionālo kultūras biedrību darību. Ar interesi uzņemta Novosibīras pētnieka Mihaila Kolotkina

ANTONS RUSINŠ KATRAM PUTNAM SAVA DZIESMA

Katram putnam sava dziesma,
Katram sava jānodzied:
Zilei sava, strazdam sava,
Krauklim sava jāspēle.
Cirul's iedzied pavasari,
Strazds priečīgs svilpo līdz.
Krauklīt's sēd ozolā.
Zelta kokli trinkšķina.
Lakstigala skaistūs dzied,
Visapkārt īevas zied.
Eglē dūdo balodis,
Bērza dzeguziē zvana.
Bezdelpiga franču mēlē
Savas dziesmas māku sniedz.
Stārkis sitamrūkus spēlē,
Augstos toņos dzīlna kliedz.
Kad tas dziesmu laiks ir nācis,
Ābeles un īevas zied.
Katram putnam sava dziesma,
Katram sava jānodzied.

TRĪS DIEVIŠKIE TIKUMI

Ticība, tu esī spēks!
Ar tevi visas lietas top;
Ne cilvēks tas, bet necilvēks,
Kurš tevi nesastop.
Lai kur eju, lai ko daru,
Visur manim laime līdz.
Ko tik vēlos — visu varu,
Ja ticība un mila līdz.
Ja šaubas zogas manā garā,
Nāk tumšas dienas, negaiss bargs,
Grib izmīsums nēmt savā varā,
Tad cerība — mans drošais sargs.

P. GLEIZDĀNS IELŪKOJAS POLITIKĀ

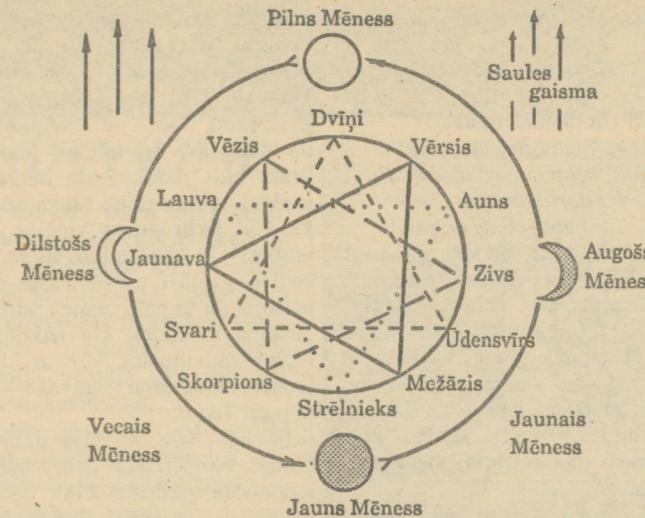

Akcijas 33 grāmatas iniciatora Jura Ulmaņa, Motorolas pārstāvniecības Baltijas valstis vadītāja, draudzīgs šārs.

— Taču vēlreiz sakū — es biju pārsteigts, ka pilsēta tik vienkārši kaut ko tādu atļāva, kaut ne Latvijai, ne Vecrīgai tas nenāca par labu... («SestDiena», 1996. gada 10. febr., 4. lpp.).

«SestDienas» 1996. gada 10. februāra numurā ieskatījās un miera kausu zīmēja arī Pēteris Gleizdāns.

Mēness reitmi un ar tiem saistītie trigoni.
(Pēc Marijas Tūnas shēmas)

Pārtraukto īso liniju trīsstūris — stumbra, ziedu — gaismas trigons (Dvīji - Svari - Ūdensvīrs). Nepārtraukto liniju trīsstūris — sakņu — zemes trigons (Vērsis - Jaunava - Mežāzis). Pārtraukto garo liniju trīsstūris — lapu — ūdens trigons (Vēzis - Skorpions - Zivs). Punktēto liniju trīsstūris — sēklu, augļu — siltuma trigons (Lauva - Strelnieks - Auns).

PLANĒAS PALĪDZ LAUKSAIMNIEKAM

Planētu stāvokļus iesaka izmanto biodynamiskajā lauksaimniecībā. Teorētiskais pamats tam ir gravitācijas spēku, elektromagnētisko lauku un kosmiskā starojuma impulsu mijiedarbība.

Uzskaata, ka Marss, Jupiters un Saturns ar savu mijiedarbību sekmē augu barības vērtību palielināšanos, bet Merkurs, Venēra un Mēness dod augiem regenerācijas spējas.

+ Visu, ko šeit rakstu, esmu dzirdējis tieši no viņiem pašiem, bez jebkādiem starpniekiem

Staņislavs Lauris

jau sen miris. Par dienesta gaitām netika stāstījis, bet tikai par nāves lāgeriem.

Bijis aizsūtīts uz Ziemeļiem, kur zeltu rok ledus jūras krastā. Tur tas nemētājas gabaliem, bet, smagi strādājot, ar laužiem un cērēm vajadzēja drupināt cieto un sasalušo zemi, skalot ar ūdeni, lai dabūtu to niecīgo zelta smilšu mazumiņu. Maizes normu devuši atkarībā no izskalotā zelta daudzuma — grams pret gramu. Normā bijis paredzēts dienā dabūt kilogramu, par to pienākots ari kilograms maizes. Bet to normu jau nekad nevarējis izpildīt.

Lāgeri bijuši daudzi dažādu tautību cilvēki, starp viņiem kādi 17 vai 18 latvieši. Visi nomiruši badā, izņemot tikai vienu vienīgo — pašu Lauri.

Zelta smilts esot ļoti smagais, pilna sērkociņu kāstīte sverot veselu kilogramu. Zeltu no tām raktuvēm uz Maskavu transportējuši pa gaisu ar lidmašīnu. Kad sakrājies noteiktais svars, cik lidmašīna var vest, lāgera administrācija ziņo uz Maskavu — atbrauc lidmašīna un tās zelta smilts aizved. Par pilotu bijis vecs, uzticamas kara laika lidotājs, apbalvots ar vairākiem ordeņiem un medalām. Bet vienreiz iztaisījis tādu joku, ka pacēlies gaisā ar pilnu kravu, mainījis kursu un pāri jūrai aizlaides uz Ameriku. Tad nākošo lidotāju vienu pašu vairs nelaiduši braukt, tam kabinē vienmēr blakus sēdējis čekists ar revolveri.

Kad vienreiz mēs ar Lauri sākām runāt par bandītiem, viņš izteicās, ka nekur pasaule tādu neesot, kā krieviem.

Staņislavs Lauris mira pēkšņā nāvē, Gailumu pieturā gaidīdams autobusu, lai pēc mājās pavadītās brīvdienas brauktu atpakaļ uz Rēzekni. Jau būdams pensijā vēl strādāja privātdarbā. Apglabāts dzīmtās puses — Gailumu kapos.

Nikolajs Cērcinis

Ko pirms 38—39 gadiem stāstīja bijušais leģionārs no Viļakas puses.

Visizplatītākās ir rekomendācijas, kas saistītas ar Mēnesi. Visvienkāršāko Mēness ceļu zvaigznājos var noteikt, izmantojot Marijas Tūnas trigonu noteikšanas shēmu, par pamatu nēmot dabas kalendāru.

Stumbra, ziedu — gaismas trigona dienās (Dvīji-Svari-Ūdensvīrs) iesaka sēt rapsi, sinepes, saulespupes, ēļas rutkus un visas puķes. Sakņu — zemes trigona dienās (Vērsis-Jaunava-Mežāzis) jāsēj vai jāstāda kartupeļi, lopbarības bietes, cukurbietes, galda bietes, burkāni, redisi, sakņu selērijas un citi kultūraugi, kuriem izmanto saknes. Lapu — ūdens trigona dienās (Vēzis-Skopjons-Zivs) jāsēj visi zaļmasas augi, daudzgadīgie zālāji, tajā skaitā lucerna, stiebrzāles, iesaka sēt arī lapu dārzelus — salātus. Sēklu, augļu — siltuma trigona dienās (Lauva-Strelnieks-Auns) sēj labību, pākšaugus, tomātus, gurķus un citus augus, no kuriem iegūst sēklas vai izmanto augļus.

Vācu zinātnieku pētījumi parāda, ka sējas laiku ievērošana, piemērojot noteiktās trigonu dienas, efektīva tikai tad, ja lieto pilnu biodynamiskās bioloģiskās lauksaimniecības pasākumu kompleksu.

«Zemkopja gada grāmata» un «Līvānu un Preiļu novada kalendārs», 1996. gads

tikai tas apaļais kaulipš.

Tagad vairs nezinu, Nikolajs vēl dzīvs, vai jau miris.

Alberts Briška

dienējis par sakarnieku Prandiņa bataljonā, izstaigājis kara ceļus no Pēterpils līdz Kurzemēi, tur karojis līdz kapitulācijai.

Reiz Cēsu rajonā, Taurenē aiz Gaujas tilta pie Cigunu mājām trijātā vilkuši telefona kabeli. To šķētinādamīti no spoles, tikko nenokļuvuši krievu gūstā, Alberts laikus pamanījis sarkanos un ieklīdējies: «Puikas, krievi!» Visi trīs, atšaudīdamies, aizbēguši.

Vēlāk tur, barona muižas pagrabā, tikuši atrasti vairāki nomocītie leģionāri, kritušie gūstā.

Otrs, kurš toreiz izglābīties, bijis Štelmahers, trešā vārdu viņš neatcerējās. Vēl starp kara līdzgaitniekiem bijis Stabulnieks no Atašenes.

Briška bijis izsūtīts uz lāgeri Saratovas apkaimē, būvējuši gāzes vadu. Kopā ar kādu Arni vai Agri no Kuldīgas ne vienu vien kaķi apēduši.

Staņislavs Paura

dzimis 1923. gada 28. augustā Rēzeknes aprīņķa Ozolmuižas pagasta Skujās. 1943. gada 12. maijā iesauktais leģionārs, dienējis abās divīzijās, visvairāk 15., no sākuma kājiniekos, vēlāk — artilērija, karjīs pie Ķeņingradas, Volhovā, Latvijā, Lietuvā, Polijā un Vācijā. 1945. gada 5. maijā Šverīnā sanēmuši gūstā amerikāņi — nēģeri, tur sabijis trīs vai četrus mēnešus, tad aizvērtēti uz Ostprislandi, pēc tam uz Lībeku un palaiduši brīvībā. Dzīvojis Vācijā, Anglijā un Kanādā, uz mājām atbraucis 1956. gadā.

Kad grasījies braukt uz Angliju, vācieši dusmojušies un mēģinājuši atrunāt, lai nebrauc pie bijušajiem ienaidniekiem. Kad iemīnējies par precēšanos, jautājuši, vai Vācijā maz meitu un nevienu nevarot izvēlēties.

Mājās Pauru krievi nav traucējuši, respektējot sabiedrotos, kuru gūstā jau viņš bijis.

PĒTERIS ZEILE IRONISKAS EKSPRESZINAS

Avīzes ziņa: «Bez pūlēm tiek uz augšu tikai ziegpu burlulis». Skaisti sacīts, bet gluži tāk vienkārši nav. Bez īpašā pūlēm uz augšu tikusi ievērojama daļa sabiedriskās un valsts mantas prihvītīzēju un ārzemju kredītu izsaimniekotāju. Tikai starpība tā, ka dažiem tās burlulis atklājas un ar troksni pārlīst, bet vairiņi dzīvo uz priekšu cepuri kuldams.

Pazīstams izdevējfirmas prezidents uz jautājumu, kāda viņaprāt ir vissmieklīgākā anekdote, atbildēja: «Mēs iejam Eiropā».

Taču tikpat smieklīgas anekdotes ir arī «Eiropa mūs nesaprātīs!» un «Bet Eiropā tā dara». Pamatojoties uz pēdējo, Latvijā grāsas ievieti t. s. civiltiesisko obligāto automāšu apdrošināšanu par lielākajai autobraucēju daļai neiespējamām sumām. Runājot par Rietumiem, aizmirst, ka, piemēram, Kanādā zemākā pensija, pārēķinot mūsu naudā, ir Ls 165, bet augstākā — 500 latu. Līdzīgi tas ir Vācijā un citās turiences valstis. Laikraksta «Dienas Bizness» eksperti aprēķinājuši, ka pēc apdrošināšanas naudas iekāšanas un paredzamajām izmaksām (ap 8 milj. 667 tūkst. Ls) apdrošināšanas bosiem paliks 53,24 miljoni latu. Tāpēc nav brīnums, ka daži paredzamās liekās naudas tīkotāji ar milzīgu dedzību tiecas iegalvot, cik svarīga ir šī civiltiesiskās atbildības uzņemšanās, atdodot veikliem zēniem savus pēdējos grašus. Neko teikt — iešana Eiropā prasa upurus, pie tam ne mazus...

Ir plaši izplatīti viedoklis, ka Ventspils ir labklājības un lielu iespēju pilsēta. Jautājums tikai — vai visiem?

«Vakara Ziņas» melns uz dzeltena stāv rakstīta, līdz šim neatsaukta ziņa: «Gandrīz 90 procenti «Ventspils naftā» un ostas uzņēmumā strādājošo ir krievvalodīgie. Pelna šī tūri labi — 500 līdz 1000 lati mēnesī, bet latvietim tur dabūt darbu ir gandrīz neiespējami».

Vai tas neatgādina vecu, liekulīgo lozungenu: «Lai dzīvo tautu draudzībā!» laikā, kad daudzas profesijas bija citautiešu (nelatviski runājošo) monopolī? Bet pilsētai taču esot labs saimnieks? Nu, un kas par to? Korupcijai un reketam taču ir daudz un dažādi nogimji...

Varaš pārstāvīs: «Demokrātijas pamatlāze mums ir tauta. 6. Sacīmās vēlēšanās piedāļās divi desmiti tautu pārstāvošo partiju un apvienību».

Viktors Avotīšs: «Demokrātijas pamatlāze še pagādām ir nauda (uzvarēja partijas, kurām vairāk naudas). Kapitāla demokrātija formalitātes ar naudu kārtē vienīgi pāris dienu ilgā vēlēšanu dzimumakta laikā».

Relatīvs oponenti: vēl slīktā — dažākā — šīs demokrātijas lomu spēlējusi pat ne naudā, bet daži banāni un pavalkātas humpalas. Jo, rau, muldēšana bez banāna vairs neiet cauri. Varbūt tas liecina ne tik daudz par tautas zemo morāles, cik par tās zemo dzīves līmeni, bezizejas radīto situāciju.

Racionāla doma kādā avīzē: «Cirks mums ir jāslež, priekš tā mums ir Sacīma».

6. Sacīmās laikā to noteikti var slēgt. Lai novērstu dublēšanos. Varbūt tikai 7. Sacīmās laikā Valsts Cirks (Rīga, Merķeļa ielā 4) savu darbību varētu atjaunot.

Uz jautājumu: kā klājas? tagad mēdz atbildēt: dzīve iet uz augšu, bikkies krit uz leju.

Taču tas ir visai diferencēts (dalīts) process. Tie, kuri nesen galvaspīlētā Rīga un «vispārējās labklājības» pilsētā Ventspilī gāja protesta demonstrācijā, prasot lielākas algas, sauca citu, kaut arī radniecīgu lozungenu: «Neatstājet mūs bez biksēm!», vēršoties pie (pret) tiem, kuriem bikkies stīngri turas jozmeni un siksna laiku pa laikam tiek atlāista par dažiem caurumiņiem valīgā...

Latgales novada nedēļas laikraksts.

Redkolēģija.
Dibinātājs — A. Rancāna
izdevniecība.

Masu informācijas līdzekļa
reģistrācijas apliecība Nr. 1609.
Iznāk no 1994. gada 30. decembra,
reizi nedēļā — piektīdienās.

Izdevēja norēķinu kants Latvijas
Unibankas Rāznas filiālē Preiļos Nr.
468425, izdevēja adrese: A. Upīša ielā
3–49, LV-5301, tālrunis 21516.

Iespiedloksne, metiens — 1000 eks.
Datorsalikums Livija KALVĀNE,
datoraplaušana Solveiga SARKANE.
Iespēsta Rēzeknes tipogrāfija
Baznīcas iela 28.

ZEMTURIS